

Sestre i braćo!

Od austrijskih sudova na smrt sudjena, smaknuta su na vešalima dne 3. februara žalosne godine 1915. tri brata vaša u Sarajevu. Imena su njihova: Veljko Čubrilović, Miško Jovanović i Dušan Ilić. Sećajte se na njih, volite njihovu uspomenu i zaklinjite se njihovom junačkom smrću. Dole kape!

Nejugoslovensko Sokolstvo

Zamislimo jednu četvu koja maršuje po teškom putu, već su svi umorni od dugog hoda, izgleda da mu nema kraja, zamislimo da je naokolo sumrak i zora još daleko, a iz potajnog straha sabira se u redovima čete malodušnost, neko nezadovoljstvo, meta se ne vidi, a kad se ne vidi kao da je nema, kao da je izgubljena, u hodu umorniji i slabiji posreću, guraju i izdiru se jedni na druge, sa međusobnim neverovanjem raste mržnja i gnjev, a glas vodja je napred pa se u pozadini ne čuje, zašto da se ide, zašto nas varaju, kad je sve teško, i trpimo i čekamo uzalud, zlokobna ćutanja presecaju buntovne i strašne noći: nećemo taj pravac, nećemo tuda, nećemo zajedno, pokušava se na nemir dati razloge ali ih iznurena duša ne može više da pojmi, sokolenju i hrabrenju se tupo odmahnuje rukom, slika cilja je odvratna kao laž, zamislimo sve to ide i ruši polako, obara, truje, razjeda, i počinju da padaju i da zaostaju, prvo pojedinci, tek samo nestanu, potonu nekuda, a posle se najedanput zaustavi dogovorno jedna cela grupa i malodušno zastane, dalje neće, iti ne može, ali ona to ne kaže, nego se vara varkom o drugom

nekom, boljem i lakšem putu, gde će sve biti sladje i lepše, i rastaje se, razjedinjuje se tvrdeći da je to sjeđinjavanje, ide natrag a govori da je to pravi napredak, . . . eto tako se sada zbilo u jugoslovenskoj sokolskoj četi, gde se jedan deo zagrepčana odvojio, stao i hoće nazad, dok cela četa polako dalje grede.

Pre nekoliko dana objavilo je zagrebačko sokolsko društvo na Vilsonovom trgu da se izdeljuje iz Jugoslovenskog Sokolstva i Jugoslovenskog Sokolskog Saveza, da osniva ponovo hrvatsko sokolstvo, da hoće da obrazuje jedan poseban hrvatski sokolski savez, i poziva tude javno sva postojeća sokolska društva u Jugoslaviji da se s time slože, da se sva razdvoje, i organizuju u stare, predratne, plemenske saveze! Jer Jugoslovenstvo to je daleka i neizvesna budućnost, mi danas to nismo, ne možemo, i nećemo da budemo, pa je bolje zato da se vrnemo na vremena stara i da se lepo razdelimo, možemo naoko da ostanemo skupa, kao mehanični zbroj, ali više i dalje ne!

Posmatramo stvar bez srdžbe i bez žalosti. Znamo da će sada u provinciji da nastane neko nesretno kretanje i prazno pomeranje, i da će jalove fraze da sa sviju strana zaslade i za momenat samo ulepšaju jedan opći poraz i pad. Kraj sve ozbiljnosti položaja ne gubimo prisutnost duha i svest, i ne držimo sve to konačnim i za vekove svršenim. Jer život može da malakše, čak može da se utaji i da se umrtvi, pa da ipak ne prestane. I da se posle opet polako oporavi i povrati u funkciju! Gotovi smo i spremni da upotrebimo sva sredstva i damo poslednje što imamo, samo da taj životić jadni pomognemo i očuvamo. Mi u život verujemo. On će uskrsnuti! A raduje nas fakat, koga se frazama neće oboriti, da je od hrvatskog dela Jugoslovenskog Sokolstva tek samo jedan delić obustavio rad.

Ima jedno što je veliko i sigurno: jugoslovenska sokolska četa se ne može i ne sme zadržavati, ona mora ići dalje; ko ostane, ostao je, ko je pao, pao je; što se trebalo objasniti u svoje vreme objašnjeno je, što je trebalo reći rečeno je, gde se trebalo pružiti ruku

i razgolitati srce, učinjeno je; četa će ići dalje, bez srdžbe, bez straha, bez žalosti, jer sve to tako i mora da bude! Cilj je velik i svetao! Ko napred hoće ima da stisne petlju i da drži drug uz druga, brat uz brata, čvrsto, i sigurno! Sporedno je što se neko odvojio i pokleknuo! Neka jugoslovenska sokolska zastava ostane samo visoko, pa makar jedan stajao uspravno uz nju. Napred, to je Jugoslovenstvo!

Iza postupka u Zagrebu, kada ga pretpostavimo kao realan fakat, preostaju onda neke praktične konsekvence. Ne prejudiciramo rešenjima našeg Jugoslov. Sokol. Saveza, nego po dužnosti glasnika uzimamo sve u pretres i sasvim u kratko.

Prvo je teško pitanje, o kome mora dobro da se promisli, da li je neko, ko se u jugoslovenskom narodu izdela iz Jugoslov. Sokol. Saveza, kao jedine sokolske organizacije, soko ili ne, sokolsko društvo ili ne? Jedan narod, jedno Sokolstvo, dakle u jednom jugoslovenskom narodu ne može da bude dva Sokolstva, i ko u Jugoslov. Sokol. Savezu nije, taj nije soko! Soko i Jugosloven isti su pojmovi! Pošto Jugoslov. Sokol. Savez ima sa Češkim Sokolstvom Savez Jugoslovenskog i Češkoslovačkog Sokolstva, prirodno je da neko izvan Jugoslov. Sokol. Saveza ne može da bude niti u Savezu Jugoslovenskog i Češkoslovačkog Sokolstva! Prirodno je dalje da se nejugosloven eliminira sam od sebe i iz zajednice Slovenskog Sokolstva, kao vrhovne celine. To su konsekvencije u jednom pravcu. Ali time nismo gotovi. Dolazimo u razmatranje našeg unutrašnjeg odnošaja. Osim Sokolstvom representovan je jugoslovenski narod još jače i sigurnije svojom državom i državnom upravom. Kao fundament odnošaja države i Sokolstva postoji subordinacija Sokolstva državi, kao faktoru istog smisla i faktoru jačem. Država priznaje i pomaže Jugoslovenski Sokolski Savez, kao zvaničnog prestavnika Jugoslovenskog Sokolstva, svoga Sokolstvu jedinog. Ako bi osim Jugosl. Sokolstva moglo u jednoj državi kao našoj da postoji još jedno drugo ili još jedno treće nekakvo Sokolstvo,

kako da se država prema tome ponaša? Radi se u osnovi o odnošaju Sokolstva prema školi i prema vojski. To je ono što je realno, što je krupno, što je teško. Može li u jednoj školi i u jednoj kasarni da bude dva Sokolstva, koja se niti ne poznaju, koja nemaju veze, ili koja su čak u neprijateljstvu! Ako je nejugoslovensko i Jugoslovensko Sokolstvo sasvim isto, onda zašto dvoje! Ako nije isto, koje ima da se pomaže, drži i trpi, koje ne, koje je bolje! Ko se dakle izdvaja iz Jugoslov. Sokol. Saveza, a hoće da je soko, dolazi u nov i kos odnošaj prema državi, kao faktoru istog smisla i faktoru jačem. To su konsekvencije u drugom pravcu.

Uzimamo to sve u pretres kratko i prosto. Ima jedna mogućnost da se sve reši bez ostatka. To je ona mogućnost: da s jedne strane Slaveni ostali kao celina, a s druge strane država naša kao celina, izjave i potvrde, da u jugoslovenskom narodu u opće nema Sokolstva, i da oboje ne priznaju kod nas ničega sokolskog, te Slaveni od nas dižu ruke, a država metne ruku na naš vrat i razjuri Sokolstvo! To je jedino rešenje bez ostatka, i u njemu je strahovita sramota ako je to u opće ko god i kada i u snu pomislio ili hteo.

Odbacujemo dakle sa gnušanjem od sebe pojam ukidanja Sokolstva i uništenja Sokolstva, bilo da to mi sami sokoli učinimo, bilo da to ko drugi učini! Dva Sokolstva u jednom narodu su prosti apsurd. Onda preostaje dalje: trpljenje bolesti, lečenje bolesti, ublaženje izazvanoga zla, ili radikalna operacija!

Moramo na nešto da se vratimo. U zagrebačkom proglasu se doslovce veli: „istupamo iz Jugoslov. Sokol. Saveza; ovaki kaki smo sada morali smo se razići, da se jednom ujedininimo, — ali na sasvim novoj osnovi, na pravdi boga živoga!“ Na ovo hoćemo da se vratimo, jer nam to izgleda vrlo važnim. Oni sami, koji skreću, izjavlju da je to privremeno! I oni koji se razjedinjuju danas, ipak ostaju kod toga da se posle ujedine!

Mislimo da to ipak ima neku vrednost za postavljanje dobre prognoze. Bolesnik može sam po sebi da ozdravi. A ako se prema njemu bude postupalo kako treba, ozdraviće još brže i još sigurnije. Očekujemo zato mirno odlučno rešenje našeg Saveza. Tajnu praviti od ovoga nema pametna razloga. Opasnosti od neke opće zaraze nema. To jest organisam Saveza je danas toliko jak i razvijen, da nema čega da se boji. Zato celu ovu aferu treba izneti na javnost, i obavestiti otvoreno ceo narod i sve faktore, u prvom redu dakle naše i Slavensko Sokolstvo sve, i državu, bez uvijanja ili laži.

Odgovor uredništva

U pismu tvome, brate S., želiš da raspravimo stvar u četiri oka. Ja mislim drugačije. Pa iznosim prvo tvoje zamerke: „Jugoslov. Sok. Savez ne vodi dosta računa o celini i o masi našeg naroda: neznam uzroke ali ne vodi računa za to, što za tri godine nije učinio ništa sokolski odlučnoga i velikoga niti za Dalmaciju, niti za Bosnu i Hercegovinu, niti za Srbiju; skoncentrisao je sav rad u severozapadni kut Jugoslavije, a treba da je naš, da pripada nama svima, da ga vidimo i poznamo iz bliza; baš radi propagande Sokolstva treba da se rašire krila i da se sokolski poleti kroz našu veliku domovinu medju milijone što žive na istoku i jugu; malo je ako se izašlje koji redak izaslanik, pošalje neko pismo ili poziv, dodje jedanput u godini do Beograda radi potpore; ova se greška najbolje ilustruje sa Sletom koji će da bude u Ljubljani ove godine; ko će da dodje na Slet na tu daljinu i sa tim troškovima, teškoća je i muka i za nas Sokole, ali za nas je to dužnost; aii od naroda, od puka, od publike, od mase narodne, kako da se to krene u Ljubljanu, da putuje danima, da se prebija, da troši, da stigne o čas i za dan-dva potegne nazad...“ To je srčika iz tvoga pisma, brate S. Pa da ti odgovorim, sasvim prosto, otvoreno, iskreno i jednostavno. Prvo: ne uzimaj ništa što se danas događja kao nešto što je završeno, što je krāj, i iza čega nema mogućnosti da se nešto

popravi ili da se razvije u pravcu novijem, drugačijem i boljem. Pre svega otrebi srce i dušu od straha, od užurbanosti, promotri sve mirno, rasudi, pa sudi. Ako je naše Sokolstvo danas najjače u Sloveniji i oko Ljubljane, to je za to, što je tu zbilja Sokolstvo najbolje, najorganizovanije i najtemeljnije. To je fakat koji se željama ne može da obori, niti da umanji. Osim toga mi svi moramo da budemo zadovoljni i radosni da postoji jedan kraj u našoj domovini gde Sokolstva pravog ima. Sve je naše pa je i taj kraj naš. I ako je Sokolstvo dobro i jako, za nas je, brate moj, i dobro i jako, naše je, jugoslovensko je. Pa je onda prirodno, da ti Sokoli i odatle, jer su najbolji Sokoli, i vode celo naše Sokolstvo. To vodjenje ide sa teškoćama, ali treba da znaš da je toga svestan i sam Savez, da se sve više upinje da nadvlada smetnje i prepreke, i da sve više ima uspeha. Uporedi godinu 1919. i danas, pa ćeš videti da se sve pomaklo napred. Možda još u maloj meri. Ali ne smeš da zaboraviš da poratno stanje nosi sobom neke drugačije razmere, i da vrlo često prosto nema ruke koja bi mogla da obori sve ono što smeta. Tu valja porediti Sokolstvo sa pokretima privatne inicijative druge vrste, i ne samo to, nego posmatrati Sokolstvo u svezi sa celim našim i kulturnim, i političkim i prosvetnim, i ekonomskim životom. To je prvo, a zatim ovo: ča-t svakoj kritici kao podstreku za napredak, ali u Sokolstvu ima pre svake kritike da bude i da se izvrši nešto drugo, i to mnogo važnije, to je rad sokolski bez obzira kako je što na drugom mestu, tvrd, nepopustljiv, snažan, idealan rad sokolski. Ne može Sokolstvo samo da se zasadi pa da samo od sebe i po dobroj preporuci procveta. Ne može ni Savez da deli gotovo Sokolstvo u sve krajeve gde naš narod živi. Treba radenika sokolskih, i samo od njih živi i napreduje Sokolstvo, od radenika i od vežbača sokolskih. Neće niko da potcenjuje pomoć sa strane, ali pregaocu je jedino moguće da se i pomogne! Raditi treba, brate, samo raditi u Sokolstvu, jer ni u Sloveniji nije Sokolstvo došlo na poklon kao poštanski paket iz Amerike, ono što je Sokolstvo u Sloveniji postalo je radom, trudom i naporima celih generacija najboljih i najidealnijih ljudi. Svugde su počeci bili mali i neznatni, pa to nije smetalo da je danas u Sloveniji Sokolstvo tako veliko. Raditi treba, brate, samo raditi u Sokolstvu.

jer rad pobjeđuje, i sve može da bude boljim nego što je sada, i većim nego što je sada, i — ako hoćeš baš i to — i na drugom mestu nego što je sada. Ali to treba da se zasluži, da se stekne, da se održi i da se ojača. I ja neću nikoga da vredjam i nikome da prebacujem, ali vidim to, da se u krajevima, za koje ti držiš da su od Saveza zaboravljeni, da se u njima, i možda baš u Srbiji, najmanje radi u Sokolstvu i na Sokolstvu, najmanje radi od celog onog bezbroja dobre i snažne nacionalne inteligencije, koja je ovde prva pozvana. Zaspao je taj naš sokolski život nekako, ne samo za to što ga niko sa strane ne budi, nego što je pao interes i zanimanje za Sokolstvo, što nema boraca za sokolsku stvar. Razumem da je tamo i poratno stanje najteže, da je i pre rata tamo Sokolstvo bilo najmlađe i najnovije, pa da ima nečeg prirodnoga ako novo Sokolstvo danas tamo teško uspeva. Ali i to je ipak samo danas, i ko je tako osobito mudar da zna unapred, da će to tako večito da ostane i da se za dve-tri godine možda sve neće radikalno promeniti i poći napred i čak voditi sve sobom! Toliko o tome, a onda o Sletu u Ljubljani. Svi teškoće znamo, znali smo ih kada se trebalo da odredi da li da Sleta bude ili ne, i gde da bude Slet. Pa smo hteli da bude Sleta i hteli smo u Ljubljani. Hteli smo i mogli smo hteti samo zato, što su sestre i braća iz Slovenije primila na sebe teški rad i tešku brigu oko pripreme Sleta! Da sestre i braća iz Slovenije nisu to hteli, dragovoljno, slobodno, idealno, mi Sleta ne bi mogli da imamo. A Slet nije slovenački nego je jugoslovenski, opšti, naš, zajednički, i korist i slava i propast i sramota biće zajednička. U ime nas svih dakle, u ime nas, koji nismo bili sposobni, kadri i hrabri, da primimo na svoja pleća priredbu Sleta, u ime nas i za nas primili su to naše sestre i braća iz Slovenije. Ceo teret je pao na njih, a uspeh ćemo da delimo. Imaš pravo da je dalek i težak put do Ljubljane! Dalek je i težak sokolski put u opće. Da je danas Sokolstvo u Sloveniji tako jako, trebalo je imati iza sebe šesdeset godina nesebičnog i teškog rada sokolskog. I to je bio dalek i težak put! Na dugom i teškom radu tek zredu plodovi sokolskih uspeha! O samim sokolima neću ni da govorim, njihova je sveta dužnost da svi do jednoga dodju na Slet u Ljubljanu, svi do jednoga. Omeriće se sve te naše do

sada sputane snage baš u samoj Ljubljani, omerićemo se svi zajedno i izmedju sebe, koliko nas i odakle ima, kakvi smo, što vredimo i što znamo, i kakvi smo sokoli. Zato nam je sveta dužnost da u Ljubljanu na Slet dodjemo baš svi do jednoga. Dužnost nam je da dodjemo u Ljubljanu da pomognemo da se postigne uspeh sokolski, jer je Slet sviju nas, pa je i uspeh kao i neuspeh zajednički. Hoćemo li uspeh onda nemamo da biramo, nego samo da se što energičnije i upornije za Ljubljanu spremamo. A najposle o puku i o narodu! Tu jedino imaš pravo, u Ljubljanu nije moguće pokrenuti celu državu. Ali imaš pravo donekle i samo za sada. Jer da je Slet i na drugom mestu negde, bilo bi krajeva koji su Sletu bliže i drugih koji su od Sleta dalje. Daljina puta ne može da se izbegne dakle. A onda, ne živi naš narod jednu ili dve godine, biće Sletova i u drugim krajevima, i narod će ih videti i moći se krepiti njima. Koliko još godina rada stoji pred nama, ko bi to izbrojao! Zato kažem da imaš pravo samo donekle i samo za sada. Možemo da budemo sretni i zadovoljni, da je veliki sokolski rad već iza treće godine naše slobode počeo. Mnogo to treba da znači, i svi to treba da vidimo. Zato, brate, gore glave i napred radom, hrabro, veselo, pevajući. A zdravo neka bude i neka ostane naš Jugoslovenski Sokolski Savez, i sve sestre i braća naša u Sloveniji. Na zdar!

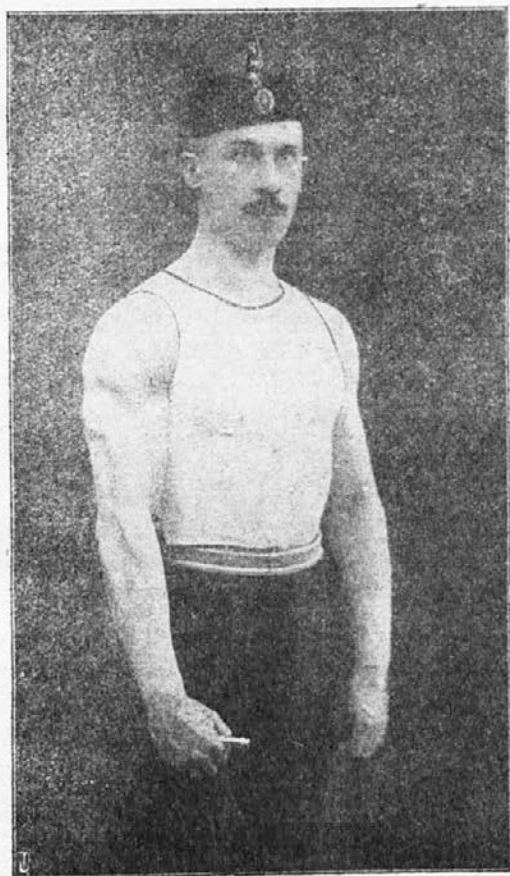
Dr. Viktor Murnik

načelnik Jugoslovenskog Sokolskog Saveza, je jedna od najjačih ličnosti u Jugoslovenskom Sokolstvu a jednako tako i u cjelokupnom Slovenskom Sokolstvu.

Početak njegova rada na našem Sokolstvu znači početak Sokolstva u Tyrševom duhu kod nas. Bilo je to godine 1893., kad je dr. Murnik kao student stupio u „Ljubljanski Sokol“. To društvo osnovano je još 1863 pod imenom „Južni Sokol“, ali je sokolsko bilo samo po imenu i vanjskoj formi, dok je u stvari bilo obično gimnastičko društvo bez dubljih ideja. Radi toga nije bilo nikakva napretka ni razvoja sve do Murnikova doba, koji je prvi poveo Sokolstvo utrtom Tyrševom stazom.

Njegov nastup u „Ljubljanskom Sokolu“ odmah se osjetio tako da je već 1894. izabran prednjakom, a 1897. načelnikom društva. Do tada nije čitao Tyrševih djela, a nije ni inače došao u priliku, da upozna sokolsku misao na njezinom

Dr. Виктор Мурник

izvoru. Pored toga je bio načistu, da gimnastičko društvo, koje hoće da služi narodu, mora svoj rad posvetiti ne samo tjelesnom već i moralnom odgoju. U prvom redu nastojao je podići snažnu disciplinu i ustrajnost u svestranoj gimnastici, čega do sada nije bilo u dovoljnoj mjeri. Imajući kao odličan

vježbač silan ugled mogao si je stvoriti i doličan položaj i upliv na vodstvo svoga društva, pa je zato izaslan, da se natječe na svesokolski slet u Pragu 1895. godine. Premda nije bio upućen u program natjecanja ipak je na natjecanju postigao lijepih uspjeha. Slet mu je dao novih pobuda, otvorio nove vidike i učvrstio ga u njegovim nakanama, — Murnik se vratio sa sleta s novim ciljevima, koje je u daljnjem radu i izvršio.

Odmah se dao na učenje češkog jezika da bi mogao proučiti Tyrša u originalu. Proučio je svu češku sokolsku literaturu, prevodio Tyrševa djela, i prema češkoj stvorio slovensku gimnastičku terminologiju. Pišući i predajući o sletu razlagao je sokolsku ideju i počeo da radi na organizaciji po uzoru Českog Sokolstva. U tom radu naišao je na zapreke u krugovima tadanje starije sokolske generacije, koja nije o Sokolstvu imala onako širokih i dubokih pogleda poput Murnika. To ga međjutim nije smelo. Poveo je borbu bez velikih efekata radeći ustrajno, da postepeno ojača temelje svom budućem uspjehu. Nije nikada davao važnosti bučnom nastupu, vanjskim efektima bez sadržine, već je izgradjivao lagano „kamen do kamena“. Tako mu je uspjelo da odgoji i podigne jaku generaciju mladih i oduševljenih sokola, koji su se kasnije razišli u Celje, Kranj, Trst, Idriju, Novo Mesto i ostala mjesta da prošire i učvrste sokolske organizacije. Uspjeh se pokazao ubrzo, jer se rad počeo da razvija na svim stranama Slovenije što je dovelo do organizacije Slovenske Sokolske Zveze (1905.) kojoj je izabran prvim načelnikom Murnik. U to vrijeme osjetila se potreba stručnog sokolskog lista. Murnik je bio na to već pripravan pa je 1904. god. počeo izdavati „Slovenski Sokol“, koji je pod njegovom redakcijom izlazio sve do 1914. god.

Sadržina toga lista, koji je punih deset godina bio glavni podstrekač i stručni pomagač u Slovenskom Sokolstvu daje nam jasna dokaza o bogatoj spremi Murnikovej. Pored najvažnijih Tyrševih djela, koje je Murnik u listu prevodio i tumačio, donesena je i Murnikova terminologija, nalazimo bezbroj raznih stručnih referata u kojima su nanizani rezultati Murnikove metode i dana pregledna slika njegova svestrana rada.

Slovensko Sokolstvo reprezentiralo se i u svojoj novoj domovini i van nje odlično. To je nesumnjivo zasluga Murnikova. Dva sokolska sleta u Ljubljani, pripreme za treći (1914.),

Dr. Јиндрих Вањчек

vanredno brojna sudjelovanja na svesokolskim sletovima u Zagrebu i Pragu, pa pobjede na medjunarodnim natjecanjima u Pragu, Luksenburgu, Turinu i Parizu daju nam niz snažnih rezultata ustrajnoga i uspješnoga rada Murnikova.

Sada radi Murnik istom ustrajnom energijom, kao u početku svoga rada, na pripremaма за prvi jugoslovenski svesokolski slet.

Nije Murnik samo odličan organizator i teoretičar, on je sam i vježbač-umjetnik. Та njegova osebina doprinijela je, да njegove vježbe на spravama nisu bile rezultat surove snage, već su bile i estetski savršene, čime su se на интернационалним utakmicama njegovi odjeli naročito istakli.

U sokolској организацији zapremao je i zaprema Murnik najvažnije položaje. God. 1896. bio je tajnikom „Ljubljanskog Sokola“, god. 1897.—1905. načelnikom, a od 1905. do danas starješinom toga društva, od god. 1910. do danas načelnikom „Sokolske župe Ljubljana“, od g. 1906. do likvidacije načelnikom „Slovenske Sokolske Zveze“, a od 1920. god. do danas načelnikom Jugoslovenskog Sokolskog Saveza, od god. 1908. bio je podnačelnikom Sveslovenskog Sokolskog Saveza i od osnutka Čehoslovačko-Jugoslovenskog Sokolskog Saveza njegovim podnačelnikom. Ljetos je preuzeo uređivanje „Vjesnika tehničkog odbora J. S. S.“ Osim toga je član odbora Medjunarodnog gimnastičkog saveza.

Dr. Viktor Murnik rođen je 23. III 1874. u Ljubljani, gdje je polazio pučku i srednje škole, a u Gracu je svršio pravni fakultet gdje je i promovisan на čast doktora prava 1898. god. Isprva je bio u sudској пракси, koju je 1900. napustio stupivši u službu трговачко-обртничке коморе u Ljubljani, kojoj je i danas I. tajnik.

Osim sokolског rada bio je aktivan i u svom zvanju. Sudjelovao je 1908, kod osnutka трг. društva „Merкур“, koje je postalo važan faktor u трговачком životu Slovenije.

Uredjivao je неко vrijeme „Narodno gospodarski vjesnik“, u kom i danas saradjuje.

U novije doba dao je inicijativu за „Ljubljanski velesajam“, čija je organizacija uglavnom njegovo djelo.

Шаљите претплату за „Сок. Гласник“

Podmladak Crvenog Krsta

Sokolstvo ima za svetu dužnost, da pomaže svaki rad, koji ide za jačanjem pravoga zdravlja i snage narodne. Organizacija i rad Podmlatka Crvenog Krsta teži eminentno za tim, da stvori uslove dobre i sretne budućnosti narodne. Dakle Sokolstvo treba da svugde pomaže Podmladak Crvenog Krsta. Čak možemo ići dalje, pa reći, tamo gde još nema Podmladka Crvenog Krsta treba Sokolstvo da uzme inicijativu. Između ideje Podmladka Crvenog Krsta i ideje organizacije sokolskog podmladka i naraštaja postoji sama po sebi jedna bitna i organska veza. Pa u dokaz za to podsećamo na glavni plan budućeg rada Sokolstva, kako je objavljen u Sokol. Glasniku odmah u broju prvom godine 1919. U tome je planu predskazano skoro sve što je posle sa strane doneo Podmladak Crvenog Krsta. No podmladak Crv. Krsta ima neku svoju odliku. I tu je prvo njegova internacionálnost, organizacija podmladka čovečanstva. No dakle što je to Podmladak Crv. Krsta? Već za vreme rata došlo se na to, da se dečija snaga upotrebi u dobre i općenite svrhe. Nema sumnje da postoji ljubav i sklonost dečija za vršenje ozbiljnih i važnih poslova, kad im se to poveri, kad im se to prikaže kako treba, kad im se to preda u dužnost kao malim i nekako budućim ljudima, i kad se prema dečijoj snazi odabere sve i prilagodi. Angažovanje dece u radovima općim donelo je za vreme rata upravo ogromne i nevidjene uspehe. Deca su skupljala knjige i darove, pisala karte, prodavala značke, šila kape, raznosila vesti, vršila samaritanska dela, sudelovala u tehničkim dobrotvorne akcije, i pomagala sa velikom, općom koristi, tako da se prvo došlo do iznenadjenja, a onda je nastajao motiv da se provede čisto jedna organizacija dece, nastajao je taj motiv prvo sa gledišta uspešnog vođenja rata. U taj mah je i rat svršen. Ali je ideja organizacije dečijeg rada ostala, porasla i realizovala se u Podmladak Crv. Krsta. To je i ispravno, jer ako je dečiji rad bio dobar po uspešno vođenje rata, još će biti bolji, ako bude uperen protiv rata, ako stremi za tim da ukloni uzroke rata u opće. To se može samo tako, ako sva deca budu u tome radu sudelovala, ako dakle buduće čovečanstvo bude drugačije obrazovano nego što su obrazovani bili ratoborni.

očevi i majke. Dečija akcija morala je da postane pre svega velikom i širokom, snažnom, a zatim internacionalom, već i zato, da se ublaže i da se uklone, kolikogod je moguće, sve smetnje i prepreke, što ih zadovoljnom i mirnom životu ljudi stavljaju na put nacionalne razlike i odlike. Od humanitarnih internacionálnih organizacija postoji već Liga Crvenog Krsta i u svakom narodu su t. z. nacionalna Društva Crvenoga Krsta. Pa je prirodno bilo da se internacionálna organizacija veže za Crveni Krst. Tako je u kratko postao Podmladak Crvenog Krsta (La Croix-Rouge de la Jeunesse — Red Cross Junior). I danas je ovaj organizovan u deset raznih država, a u osam drugih nalazi se baš u stadiju obrazovanja. A američkom Podmlatku Crv. Krsta pripada oko jedanaest miliona koje muškaraca koje devojčica. Značka je i geslo: „sretna deca na celome svetu“, bez obzira na narodnost i na veru. I gdegod ima na svetu sirote i potrebne dece, Juniori im pružaju u pomoć bratsku ruku. Da predjemo na cilj i svrhu Podmlatka Crv. Krsta. A pre toga napominjemo, da nam je poznato, da su i k nama u Jugoslaviju došli delegati Podmlatka Crv. Krsta iz Amerike, da je na njihovu inicijativu otpočeto na više mesta s pripremni i ozbiljnim radom, i da s opravdanom nadom možemo i kod nas u najskorije vreme očekivati samo što je najbolje. Evo kako američki Crveni Krst određuje svrhu organizacije Podmlatka Crv. Krsta: „Učiti decu da o drugima misle, buditi u njima delotvoran interes za njihove drugove i drugarice i u otadžbini i izvan nje, usaditi u njih duh solidarnosti, koji će ih spremiti za više i šire poimanje njihove građanke dužnosti. Navikom na postojano poštovanje i uvidjanje ljudskih potreba treba uznijeti umnu sućut, koja će pomoći da postanu dobri građani, i dovesti sve narode do boljega i potpunijega sporazuma“. Organizacija počiva na dva osnovna principa: 1.) deca ne smiju sačinjavati neku zasebnu organizaciju, ona su samo posebno odeljenje u krilu i okviru nacionalnoga društva. 2) bezuslovno je potrebna potpuna kooperacija školskih oblasti i učiteljskog zbora. Podmladak Crv. Krsta obuhvata preimućstveno školsku omladinu i radi putem škola, školskih razreda i pravila, te nastavnika. Djaci se dakle svrstavaju kao članovi nacionalnoga društva u posebna odeljenja, gde imaju i svoje posebne po-

slove, a pod vodstvom jednoga od učitelja. Učitelji imaju da razlože deci šta je to nesebično međusobno pružanje pomoći, jer to je prva osnova Crvenoga Krsta u opće. Kada je to gotovo onda treba sastaviti praktičan i realan program rada za svoje odelenje, i onda ga tačno izvoditi. Toliko o tome! Za sokole je dosta da znadu za ovu organizaciju, da se zanimaju za nju, bilo kao roditelji dece, bilo za svoju braću i sestre u školi, bilo za svoj sokolski podmladak i naraštaj u sokolskom društvu. Ne samo da je sokolska dužnost da pomažu ovu organizaciju što jače mogu, jer je sa Sokolstvom u bitnoj vezi, nego je i opća potreba da sokoli preuzmu ulogu koncentracije, i kooperacije celokupne kulturne privatne inicijative naše. Radeći za Podmladak Crv. Krsta i radeći sa njime sokoli će samo dati dokaza velike i čiste nacionalne svesti svoje.

SOKOLSTVO

JUGOSLOVENSKI SOKOLSKI SAVEZ

— V listu „Hrvat“ štev. 557 z dne 10. januarja t. l. je bilo objavljena notica „Sokolima Jugoslovenima na znanje“, v kateri se napada Savez radi cirilice. V koliko je ta notica opravičena, prepuščamo v presojo bratom in sestram samim s tem, da jim navajamo prepis iz zapisnika seje Saveznega Odbora z dne 10. XII. 1921., ki se glasi: „Brat Murnik izjavi, da se brošura že pripravlja za tisk in bo izšla v slovenščini in srbohrvaščini. Ali naj izide tudi v cirilici? Sklene se, da je ni treba izdajati v cirilici“.

Ako je v tem predlogu povod za omenjeni napad v listu „Hrvat“, prepuščamo v sodbo Sokolstvu samemu.

*

— Ker se je v sokolskem koledarju pomotoma natisnilo v inseratu br. Capudra in br. Palčiča, da sta „dobavljača Jugoslovenskega Sokolskega Saveza“ popravljamo to v toliko, da bi moralo stati pri inseratu br. Palčiča še „glavni dobavljača“.

*

Jugoslovenski Sokolski Savez. Sok. društvo v Šiški je preklicalo izključitev br. Bruno P a v a j a, s čimer postane imenovani zopet član sokolskega društva.

— Sokolsko društvo v Senti je izključilo iz društva Milana M i k o l a č k o g zaradi nesokolskega obnašanja. Župa in starešinstvo sta izključitev potrdila.

Jugoslovenski Sokolski Savez.

Sokolske kipe in plakete iz mavca (gipsa) dobavlja iz prijaznosti Simon Gregorčičeva javna ljudska knjižnica v Ljubljani, Vidovdanska cesta št. 2. V zalogi ima: dva kipa iz čeških prostih vaj za članice (veselje in žalost) in en kip iz čeških prostih vaj za člane, vsak kip stane 70 kron. Tyršev in Fügnerjev kip po 25 kron komad. Tyrševa in Fügnerjeva plaketa po 25 kron za komad. Kipi in plakete so najprimernejši okraski za sokolske telovadnice in za društvene sobe, pa tudi za privatna stanovanja so jako primerni okraski Bratska društva in članstvo opozarjamo na to s pripombo, da knjižnica raspošilja kipe in plakete po povzetju ali proti predplačilu.

СОКОЛСКА ЖУПА БЕОГРАД.

Земунски Соко одржао је на дан 17. децембра 1921. год. своју академију телесног вежбања. Прва тачка распореда био је говор бр. Николе Дроњка који је у кратко и стварно додирнуо потребу и циљ соколства у вези са народним животом и упозорио на значај првог свесоколског слета нашег Савеза који ће се приређивати у Љубљани 1922. године. Другу тачку испуниле су лепом и пријатном појавом сестре соколице којих 9 на броју изводиле су 4 састава слетских простих вежби и то правилно и врло добро. Само музика требала је бити мало живља и извођење неких покрета самих вежби могло је бити меканије. Трећа тачка била је жива слика (скупина) мушке деце у вежбачком оделу. Један соколић који је био на врху скупине реци-товао је zgodnu дечију соколску песму, на коју му је одговорила у позадини појавивши се вила, сестра соколица. Тачка једноставна али идејна а за то и лепа. За четврту тачку појавило се одељење (8) чланова вежбањем на вратилу. Имали су једну обавезну и једну слободну вежбу. Комбинације вежби одговарале су способностима вежбача а извођење било је врло добро. У вежбама заступљени су били и основци вишег степена и они који комбинацију чине лепом и потпуном (вежбе замахом, вучењем, издржање). Завршна скупина није успела. Срушила се пре него што је била „сазидана“! У петој тачки учествовало је исто одељење вежбањем на разбоју. Подела вежби и успех био је исти као на вратилу. Чак и завршна скупина имала је исту судбину. То се зове непријатан случај али који не одузима ништа од раније постигнутог успеха. Шеста тачка поверена је била женском подмлатку, који се збиља показао достојним тог поверења. На броју 8 вежбао је нарочите комбинације простих вежби са прелазом у разне облике а у вези са ритмиком. Ова је тачка била домаћа, чисто земунска. Вежбе је успешно саставио вредан вођа подмлатка бр. Стева Шуица, а музику компоновао је сретно бр. Саша Звеккић. За лепо пак извођење побринуо се женски подмладак. Само у избору вежбачица за овакве вежбе треба нарочито пазити да оне буду сразмерно једнаке величине ради успешније слике. Иначе овај заједнички и доиста лепо рад оставио је најпријатнији утисак не само за то што је био успешан већ и за то што је био створен у самој средини друштва, а то служи за признање. Седму тачку изводио је мушки подмладак.

Вежбало их је 12 на броју 3 састава вежби кратком палицом и то живо, окретно и лепо како само подмлатку доликује. У осмој тачки учествовали су опет чланови 9 на броју вежбањем 4 састава слетских простих вежби. И овде показали су вежбачи потпуно своју способност као и на справама. Том тачком завршен је био први део ове соколске академије. Треба напоменути да све вежбе извођене су биле уз пратњу клавира, најновијом то и дивном имовином друштвеном, коју је пажљива управа за своје вредне вежбаче набавила. Други део академског вечера био је испуњен игранком, која се продужила до 2 часа ноћи. И овај забавни део успео је како треба. Расположење било је радосно, домаће и чисто соколско, на што је највише утицао претходни успех првога дела и лепа посета наших сународника Руса. Целокупна пак спрема свију вежбајућих као и успех може се без ласкања обележити са оценом више него врло добром. Тим техничким радом и успехом заузео је Земунски Соко највидније место у Београдској жупи ове године. Додуше и пре тога Земун имао је увек добрих вежбача, пуно воље, али рад није био довољно сређен и организован а према томе успех био је више мање индивидуалан. Доласком вредног и стручно спремног бр. Николе Дроњка садашњег начелника Земунског Сокола настао је темељан препорођај рада и организације у самој соколани а плод његов већ је дао лепу и хармоничну слику целокупног успеха, који је и стручњаке пријатно изненадио. А тако мора и бити кад предњачки зборови мушки и женски свесни су свога рада, дужности и кад заједнички раде са управом, којој у Земуну заузимљиви је старешина бр. Живковић директор гимназије. Нарочити пак напредак опазио се код сестара, које на челу са својом симпатичном сестром начелницом др. Халком Пуљом врше са разумевањем и преданошћу чак и тајнички посао у самој управи (сестра Бојана). Међу члановима и у предњачком збору мушком интензивно и успешно раде и наша браћа Руси нарочито Иван Митрохин и Гогуренко Феодор. Једна приметба коју мислим Земунцима треба казати је та, да пре вежбања ником од вежбајућих не треба дозволити да у вежбачком оделу улазе у дворану међу гледаоце. На првом месту вежбачко је одело само за вежбалиште односно за позорницу приликом соколске академије, а друго пријатан утисак који има да пружи заједничка појава вежбајућих губи се кад пре тога вежбачко одело постало је оку гледалаца сувише познато и обично. Исто то важи и за време после свршеног вежбања. То нека важи за будуће. А сада нека лепим, примерним успехом који су постигли на својој академији, скромно украсе душу соколске тежње путем даљег рада и пожртвовања ка највишој мети, па кад њу стигну усавршени још више нека делокруг свога плоднога рада рашире још даље и дубље, да би на тај начин и они потпомогли најсветлијем и најпоноснијем идеалу Соколства који гласи: све за здравље, све за снагу, све за лепоту слободне отаџбине и Словенства.

Мирослав Војиновић.

Извјештај са главне годишње скупштине Сокол Друштва у Старој Пазови, одржане дне 2. јануара 1922. у соколској вежбаоници, како следи: Брат старешина отвара скупштину, поздравља присутне чланове и подељује реч брату тајнику, који чита свој извештај а из кога се види, да је друштво било у г. 1921. врло активно и одржало 16 одборских седница, 3 сѐла, Ђурђевски уранак, 1 јавну вежбу, 3 излета са јавним вежбама у околна села, 2 чајанке и жалобну комеморацију за блаженопочившим краљем Петром Ослободиоцем, првим нашим соколским идеалом и херојем. Осим тога је друштво присуствовало у великом броју погребу блаженопочившег краља Петра Великог Ослободиоца (Слава му!) и Милорада Драшковића министра унутрашњих дела, који је много радио не само као министар и државник већ и као соко, а кога је усмртила рука једног фанатичара. (Слава Милораду Драшковићу!) Друштво је било заступано са великим бројем вежбача, вежбачица и нараштаја у Осијеку 28. и 29. јуна 1921. на II. покрајинском сокол. слету и показало како на техничком тако и на пољу реда и дисциплине врло леп успех. Нарочито се са много страна примећивало на велику пажњу, коју је наше друштво показало са својим прописаним и уредним свечаним одорама као и са вежбањим оделом код јавног наступа. Из даљњег извештаја бр. тајника види се, да је друштво нашло у брату Душану Марковићу као председнику културно-просветног одсека врсног и нада све агилног помагача, који је својим бираним и убедљивим речима знао сваки пут, било на излетима или на јавној вежби у месту и оне најокорелије противнике соколске одушевити и заинтересовати за лепу соколску идеју. (Сви на то кличу бр. Марковићу громки „живео“!) Посље извештава бр. тајник, да је брат начелник Богољуб Скендерац усљед одласка из Ст. Пазове напустио своју дужност, а скупштина му на његовом раду и уложеном труду кличе „Живео“! Од чланица изгубили смо прерано умрлу и агилну вежбачицу Мицу Максимиовић („Слава јој“) коју је друштво корпоративно испратило до хладног гроба и тиме јој исказало своју посљедњу братску и сестринску почасти. —Из извештаја заменика вође видимо да је друштво било врло агилно, те је имало кроз читаву годину: 3 одељења са уписаних 338 чланова. Одржано је 145 часова са 2873 члана. Мушки нараштај имао је 2 одељења са 195 чланова; женски нараштај 1 одељење са 93 чланице. Мушке деце 4 одељења са 120 и женске 3 одељења са 121. Мушки предводнички збор 1 одељење са 60 вежбача. Како се разабире из извештаја благајника друштво је и у материјалном погледу особито напредовало, јер док је стање друштвене имовине 1. јануара 1921. износило К 9.264.60, досегло је оно 31. децембра исте године своту од К 38.991.30, те се према томе повећало за више од 400%, што се има приписати околности да смо добили у овој години 7 нових утемељача са К 1000 по појединцу, затим што је скупљено на чланарини К 16.314, код чега се исказао највише брат старешина Славко Ивковић, улађујући месечно у то име по К 400. Од свеукупне имовине одређено је за зидање друштвеног дома К 25.000.—, дочим

је остатак од К 13.991.30 придржан за редовите потребе друштва. Од горњих К 25.000. уписано је К 20.000. у 7% државни зајам, а К 5000. предато у овдашњу Кредитну Банку на улог. На предлог старешине бр. Славка Ивковића изабрала је Главна Скупштина једногласно г. Николу Петровића оvd. велепоседника за друштвеног добротвора, јер је, увиђајући и ценећи соколски рад, дозволио, да наше друштво може бесплатно одржавати вежбе и забаве у његовој кући. Кад не би било толике потпоре са стране г. Петровића, друштво се не би могло овако брзо и лепо развијати, па је у толико више друштво обвезано, да г. Петровићу за ту његову предусретљивост ода видљиво признање, што је горњим актом и учинило. Пошто је Главна Скупштина поделила управном и надзорном одбору разрешницу, то су на предлог старешине брата Ивковића акламацијом изабрани у нови управни одбор за г. 1922. следећи чланови и то за: старешину брат Душан Марковић, кр. кот. ветеринар; заменика старешине брат Степа Јовановић, сарач; начелника брат Јован Дукић, кројач; начелницу сестра Јулијана Јечмен, учитељица; тајника брат Милић М. Ивошевић, трговац; благајника брат Гавра Кџаић, банковни чиновник; одборнике: брат Ђорђе Манојловић, трг. пом., уједно заменик начелника; брат Славко Ивковић, трговац; бр. Самко Менђан, трговац и бр. Карло Долинај, учитељ, а за одборника просветитеља: брат Милоје Араницки, свештеник, те за записничара бр. Петар Радаковић, кр. gruntовничар, а за заменике одборника браћа: Бранко Јовановић, сарач и Мића Ковачевић, оружн. наредник; напокон за ревизоре књига и рачуна: браћа Жарко Илић и Глигорије Јовановић, трговци. За изасланика за жупску и савезну скупштину брат старешина Душан Марковић, а за његовог заменика брат тајник Милић М. Ивошевић. У културно-просветни одсек изабрана су следећа браћа: Душан Марковић, Стеван Мазинанин, др. Ђурица Михаиловић, др. Виктор Руп, Симеон Араницки, Раде Мандић, др. Душан Путник, др. Симоновић, др. Сава Милутиновић, др. Миладиновић, Владимир Хурбан, Милоје Араницки и сестра Вукосава Шимићева. Након што је скупштина прихватила у целости нова правила и пошто је чланарина и за г. 1922. установљена за извршујуће чланове са Дин. 1.— а потпомажуће са Дин. 2.— те пошто се за реч нико више није јавио, завршава брат старешина Славко Ивковић Главну Скупштину и захваљује присутним члановима на њиховом одзиву. Посље тога устао је новоизабрани старешина брат Душан Марковић и захваљује скупштини у име целог одбора на исказаном поверењу, молећи све и свакога појединца, да га у његовом тешком раду за друштвену и соколску корист што боље потпомогну. Напокон устаје новоизабрани тајник брат Ивошевић и захваљује у име друштва брату бившем старешини Славку Ивковићу за његов особито агилни и успешни рад у нашем друштву, без чије сарадње и помоћи оно не би могло показати овако замеран успех, поготово кад се уважи велика индиферентност широких слојева за овај лепо и корисни соколски рад. Кад прегледамо макар и летимице горње извештаје и кад уважимо да је ово друштво

основано под веома тешким приликама и да се још увек мора борити са знатним потешкоћама, онда можемо са радом у години 1921. бити потпуно задовољни, а исто тако можемо се надати, да ће успех у следећој, новој 1922. години бити још бољи и већи, зашто нам јамче сви они, који су изабрани на важна и одговорна места, као и сви остали чланови овога друштва, које сваким даном добија нових присташа и пријатеља. Здравом!

Ивошевић.

СОКОЛСКА ЖУПА ШИБЕНИК.

На 21. студенoga пр. г. била је у Шибенику скупштина одасланика предњајких зборова sokol. друштava šibenske župe. Prisustvovali su i neki članovi uprave župe.

Raspravljalo se o uredjenju sokol. društava župe, koja su usled proganjanja Austrije, talij. okupatorne vlasti i posledica rata nastradala i mnogo zaostala, o vežbanju, kućnom redu, kaznama za nepohadjanje i nevežbanje, o dužnosti vežbanja prama sposobnostima i godinama, o moralnoj vrednosti za primanje u društvo, o vladanju vežbača, alkoholizmu, doprinosu, štednji za nabavu odela, isposlovanju školskih dvorana za vežbanje sokolova u nekim mestima, gde nema sok. dvorane, vežbanju podmlatka i dece obojega spola.

Onda se prešlo na biranje načelnika i zamenika njegovih. Za načelnika je biran brut Ante Fulgosi mehaničar u Šibeniku, a za zamenike braća: Marin Radunić bank. činov. u Šibeniku i Ivan Zenić u Drnišu.

Šibenski sokol shvaća ozbiljno svoj poziv. Kroz malo vremena uredio je lepu četv. podmladak, žensku i mušku decu, pevački zbor i diletantski klub. I u svim se odsecima vežba i radi. Počeo se lačati posla i prosvetni odesk. I brat Rus Dr. Klemento držao je jedno predavanje o boljševicima. Šteta je, što imade malo tehnički veštih ljudi i što je rad ograničen na maleni broj osoba. A sokolska stvar u Šibeniku i okolici treba mnogo osoba i velika posla i truda. Većina pak rada sada pada na ledja brata Fulgosa, koji se žrtvuje za Sokolstvo i nosi — gotovo — sav trud oko vežbanja. Pohvalno moramo spomenuti i rad prednjaka Zorića i Protege.

Jer, radi zaposlenosti, nije mogao nijedan prednjak otići u Split na tečaj za ljubljanske vežbe sleta 1922. nadamo se, da će uprava šib sokola zamoliti br. splitski sokol da joj za jednu sedmicu pošalje jednog vrednog prednjaka, koji bi ovamo održao tečaj spomenutih vežaba.

Uspeh vežbanja u Šibeniku ometa i nestašica zgodne dvorane za zimsko doba i vežbališta za leto. Ona, kakva su sada, ni izdaleka ne odgovaraju zahtevima vežbanja i zdravlja. Da bude boljeg napretka, trebalo bi još nekoliko zauzetnih prednjaka, a osobito jedan prikladan za decu.

Žalosno je, što se sokol. društvo smatra kao strančarsko i u tom smislu vodi u gradu agitacija u izvesnim krugovima, bivših služnika Austrije — izroda, namerom, da mu se naškodi. No svesni ne nasedaju videć u Sokolstvu sredstvo duševnog i telesnog uzgoja, narodnog osveteštjenja i provedenja državog i narodnog jedinstva. Sokolsko je društvo izvan stranaka! Samo izrod, razvratni, protudržavni elementi i narodnog jedinstva protivnici nemadu.

unj pristupa. Ono okuplja ljude svih vera, staleža i svih od triju naših plemena; ono je jugoslovenska, pače je slavenska ili bolje sveslavenska ustanova, koja ima zadaću da vremenom skupi sve Slavene u jednu veliku, čvrstu, uređjenu, nepredobivu vojsku — slavensku.

SOKOLSKA ŽUPA RIJEKA.

II. župski slet u Baški. Glavna je skupština župe zaključila, da se imade ovogodišnji župski slet prirediti u Ogulinu, no, kako Starješinstvu nije uspjelo pribaviti za društva iz Primorja, koja sačinjavaju jezgru župe, poseban vlak, a polazak bi sa nezgodnim redovitim vlakom značio gubitak dviju noći, moralo se na žalost odustati od provedbe spomenutog zaključka. Sporazumno sa većinom društava odredilo je Starješinstvo netom oslobođeni otok Krk za mjesto sleta.

Ovaj je zaključak bio primljen u svim slojevima Primorja sa najvećom zadovoljstvom pošto se osjećamo u Primorju stalno ugroženima po neprestanim talijanskim političkim i gospodarskim aspiracijama, te još uvijek neprovedenom evakuacijom III. zone po Talijanima. Ova pogranična nesredjenost i napetost zastrašuje osobito one naše pesimiste, koji još nemaju dovoljno čvrste vjere u naš državni opstanak; ovu nesigurnost znadu vješto upotrebljivati razni plačenci, koji tendenciozno svojim manevrisanjem o svakoakim plemenskim problemima siju nepouzdanje prema državnoj avtoriteti. Nužno je dakle, da se troši nacionalna radna snaga prije svega na ugroženim pozicijama, te da se potrošak ove snage ima stalno popunjivati iz etape. Na žalost je u našoj župi upravo obratno; mjesto da primamo pomoći od društava u zaledju, moraju primorska društva, prem siromašna i kraj teške borbe za svoj opstanak, podnositi svu brigu oko župskih poslova, a osim toga raditi oko podignuća organizacije u zaledju

Od sudjelovanja na sletu ustegla su se društva u Ogulinu (u znak protesta, što se nije ondje obdržavao slet), Gospiću i Otočcu. Potonja dva društva nijesu ispričala svoju odsutnost.

Slet se obdržavao 31. jula pr. god. u punom opsegu, kako je bilo predviđeno u odluci glavne skupštine župe. Natjecatelji stigli su u Bašku rano u jutro, nakon 10 satne silno naporene vožnje u motornom čamcu, imajući na putu iz Bakra nevolja sa jakom senjskom burom, koja ih je prisilila, da su pristali u noći u 12 h u Senju, te uzmgli nastaviti put tek u 4 s. u jutro. Ali već u 7 s. se more potpuno umirilo, bura je prestala, i svo se je počelo pripravljati da što svečanije dočeka najavljene gostove, koji su imali stići u 1 s. po podne.

Natjecanja. Natjecalo se u višem i nižem razdjelu. Prisustvovao je zastupnik Saveza brat Kajzelj, a natjecanja je vodio župski načelnik br. Boras. Suci bili su stariji prednjaci domaće župe. Priprava za natjecanja, kako se primjetilo na većini natjecatelja, bila je prekratka i prepovršna. Uzgojna se vrijednost natjecanja u nekim našim dru-

štvima (Crikvenica, Ravnagora), premalo cijeni. Rezultat natjecanja bio je slijedeći:

1. viši razdjel: I. Bedeković dr. Janko i Vider Matija, iz Sušaka u $\%$ 82⁵⁰; II. Veljačić Ivan, Sušak, u $\%$ 81⁰⁰; III. Jazbec Janko, Bakar, u $\%$ 80⁰⁰; IV. Špiler Viktor, Sušak, u $\%$ 72⁶⁰; V. Banić Slavko, Sušak, u $\%$ 70⁸³.

2. niži razdjel: I. Pravdica Ivan, Kraljevica, u $\%$ 88⁸³; II. Baša Naro, Bakar i Stojević Milan, Sušak, u $\%$ 81¹⁶; III. Turina Franjo, Kraljevica, u $\%$ 83⁸³; IV. Ercegonić Ivo, Sušak, u $\%$ 82⁵⁰; V. Mance Romaldo, Sušak, u $\%$ 80⁰⁰; VI. Butković Ivo, Bakar, u $\%$ 78³³; VII. Butković Jože, Bakar i Vranić Vitomir, Sušak, u $\%$ 77⁶⁰; VIII. Bruketa Vjekoslav, Bakar i Lukatelo Drago, Kraljevica, u $\%$ 73³³; IX. Spitzer Alfred, Sušak, u $\%$ 69¹⁶; X. Manestar Pavao, Crikvenica, u $\%$ 68³³; XI. Pavletić Romano, Bakar, u $\%$ 64¹⁶; XII. Vaclovek Robert, Crikvenica, u $\%$ 58⁸³.

Pozdravi i povorka. Sokotstvo i općinstvo dovezlo se sa 5 posebnih parobroda. Reći se može, da je bilo na okupu cijelo Primorje. Kod pozdrava, povorke i javne vježbe sudjelovali su također mnogobrojni češkoslovački sokolovi i sokolice — kupališni gostovi u Baški, svrstani u vlastitoj četi pod svojom državnom trobojnicom. Uz već spomenutog saveznog zastupnika bilo je prisutno 20 čl. odaslanstva zagrebačke župe pod vodstvom braće Lhotskoga i dr. Mrvoša (bili su svagdje predmetom silnih ovacija). Iza temperamentnih pozdrava razvila se veličanstvena povorka u smjeru prema vježbalištu, kod koje je sudjelovalo oko 10.000 naroda. Odmah iza toga održali su se za vježbače pokusi, dočim se je narod razišao po kupalištima i lijepoj obali.

Javna vježba. Prema prošlom smotru brojčano znatno pokročili uslijed prirastka oslobođenih društava. Tehnički aranžma bio je posve dobar; vježbalište pravilno uređeno, tačka je slijedila tački. Priprava za slet je bila sa strane društava dosta slaba i manjkava. To se primjetilo navlastito kod prostih vježbi članstva (vježbalo 60 čl), koje su bile neskladno i površno izvedene. Krivnja leži na samim vježbačima, jer su bili netačni u polasku na vježbe (o slabom i netačnom polasku članstva na vježbe tuže redovito svi društveni načelnici, kao i župski nač. koji društva nadzire, obratno su druge grupe, članice i naraštaj, mnogo savjesnije od članstva, što se točnosti tiče); slično je bilo do nedavna i kod braće Čeha: braća su zaostajali za sestrama. Na spravama se vježbalo bolje, samo su svi odjeli osim jednog, vježbali na „efektnim“ spravama. Na dojučem smotru morati će se u ovoj grani razdijeliti odjele na sve sprave i skokove, što ih sadržaje naš tjelovježbeni sustav. Bolje od članstva nastupio je naraštaj, muški i ženski, u više raznih tačaka. Ženske su proste vježbe bile slabe uslijed prekratke spreme. Članstvo otoka Krka je nastupilo sa prostim vježbama u skupinama, koje je sastavio i vježbao br. žup. nač.; izvjedba pohvalna, kombinacija vježbi dobra. Krasne su bile vježbe čeških sokolica, a naš

vjerni prijatelj Primorja, br. Mahorič, koji je baš onih dana prispio amo iz Slovenije sa svojim vjernima i ustrajnim naraštajcima, predočio je zorno, kojim pravcem treba da ide uzgoj mladeži.

Spomenuti treba, da ima većina društava u svome muškom članstvu tjelesno slabo razvijenu braću (osim sušačana), u starost od 18—22 god.

Nastupilo je sveukupno oko 260 osoba. U buduće morati će T. O. točno voditi statistiku nastupajućih grupa iz pojedinih društava, koja će nam služiti mjerilom napredka, odnosno upadanja, prigodom svakogodišnjeg sleta.

Općenite primjedbe. Sa stajališta manifestirajućih masa ovaj je slet uspio neočekivano dobro. Ali bistro će oko sokolovo otkriti odmah i njegove mane, promotriti ih i analizirati, te crpiti iz postignutih rezultata istrage pouke za svoj daljnji rad. Dvije krupne stvari hoću da iznesem:

imamo nepouzđano i slabo školovano muško članstvo, kraj neznatnog broja izvježbanih prednjaka. Nepouzđano za to, jer ti odrekne ono baš onda, kad bi se imala najjače manifestovati njegova snaga, a slabo školovano, jer površno provadja sokolsku disciplinu i sokolsku čestitost. Na svaki korak susrećeš neozbiljnost u razumijevanju naših težnja, pretjerani lični egoizam, neposlušnost, sklonost k piću, neuredan život. Ove pojave u našem muškom članstvu pogoduje navlastito šablona u radu naših upravnih odbora. Starješine, njihovi zamjenici, tajnici i dr. stoje redovito vrlo malo ili ništa u vezi sa životom u sokolanama, te puštaju de facto cijelu brigu oko uzgojnog nastojanja prednjacima, koji redovito ne vode računa o moralnoj obrazovanosti svojih vježbača. Treba primjetiti, da većina naših upravnih funkcionara nije prošla prave sokolske škole, te bi i njima trebalo temeljite upute u sokolska načela. Samo „tjelesni“ uzgoj u sokolanama neće moći izgraditi sokolskih zn. čajeva, pogotovo, ako ostanu vježbači sa svoje strane pasivni prema ovom idealu. Treba dakle saradnje upravnog odbora sa prednjačkim zborom;

ako hoćemo biti jaka organizacija, morati ćemo gledati više no dosada na gospodarsku stranu našega rada. Financijalno slet u Baški nije uspio. Nije se smjelo mijenjati odluke Starješinstva u pogledu ulaznine. Jer, ako je morao bolje obučeni čovjek, uzmimo činovnik (koji je danas najveći siromak!), naplatiti ulazninu od 5 odnosno 10 dinara, mogao je to učiniti i bolje situirani pomorac ili seljak. Ova ulaznina ne može se računati za žrtvu, ako uvažimo, koliko se potroši u našega seljaka i pomorca nedjelno samo na tabaku i piću. Naše ljudstvo nije škrto, samo mu treba protumačiti potrebu doprinosa. Zabavni je odbor sleta učinio grubu pogrešku, kad je većinu ljudi pustio na vježbalište uz naplatu ulaznine od 1 dinara, a na večer, prigodom zabave, uopće nije ubirao propisane ulaznine.

Naš rad u drugom polugodištu 1921. Nastavljajući moja opažanja, što bijaše propočena u 11. broju „Glasnika“ o sokolskom radu i

pjesama i kola igranke. Sve ovo i ukusno iskičena čitaonica, kao i njezin vrh uz lepršanje narodnih zastava i lampijona, koji su noći davali ugodnu sliku, ostalo je članstvu u uspomeni kao jedan ugodan dan, želeći da se takovi češće pojavljuju na korist i napredak sokolstva. — *Zdravo!*
Brat.

I. jugoslovanski vsesokolski zlet v Ljubljani leta 1922.

Le kratke doba nas loči še od zleta naše prve jugoslovenske olimpijade. V vseh društvih se vrše priprave in tisoče sokolskih delavcev se pripravljajo tiho in brez hrupe za ta prvi veliki nastop pred svetovno javnostjo. Vendar opažamo, da je še mnogo društev, ki čakajo in odlašajo vse delo do zadnjega trenutka. Nekatere župe posvečajo svojim društvom premalo pozornosti in premalo nadzirajo njihovo delo. V mnogih društvih čakajo na ukrepe žup, toda te ravnotako odlašajo delo do zadnjega, ko bo že prepozno. Dolžnost vsega jugoslovanskega sokolstva je, da posveti letošnje leto le pripravam za zlet. Vse delo in vsi nastopi naj bodo prirejeni le v to svrhu. Dolžnost žup je, da postavijo potujoče učitelje, ki obiščejo vsa društva, ter jim dajo potrebna navodila. Vsa navodila za zlet so izdana. Vse vaje — bodi proste, bodisi vaje za tekmo, tudi za mednarodno — so izdane — sedaj je odvisno le od dela posameznih društev, kakšen bo naš prvi nastop. Društveni in župni funkcionarji morajo ta čas do zleta posvetiti samo Sokolstvu, ker le na ta način bo naš nastop sijajen. Društveni in župni tajniki morata biti točna v poročanju. Župni tajnik mora skrbeti, da takoj obvesti o vseh odlokih Saveza društva in tudi da takoj poroča Savezu v zahtevanih zadevah. Društveni tajnik mora o vseh ukrepih obvestiti članstvo društva in takoj poročati župi. Le na ta način bode mogoče izvršiti v redu vse priprave.

Sletski Vestnik. Pozivljamo vsa bratska društva, da Sletski Vestnik kolikor mogoče širijo med članstvom. Vsa društva, ki prejemajo Sletski Vestnik naj takoj nakažejo denar Savezu. Nekatera društva niso še plačala prvih števil.

Razglednice s sokolskim krojem smo razposlali vsem društvom. Pozivljamo vse, da denar za prodane razglednice odpošljejo Savezu. Bratje, bodite točni!

Župam! Jug. Sokol. Savez je poslal vsem župam razna navodila za zlet in zahteval tudi razna pojasnila. Mnoge župe do danes niso odgovorile, vsled česar pozivljamo tem potem vsa br. predsedstva, da naj skrbijo za to, da kolikor mogoče hitro odgovore na vse dopise Savezu, ker je drugače poslovanje nemogoče. Bodite točni!

Zdravstveni odsek priporoča vsem župam, di si že zdaj ustanove zdravstvene odseke, ki bodo spremljali župo na zlet in bodo skrbeli v zdravstvenem oziru za svoje članstvo. Vsaka župa mora skrbeti, da bode opremljena z vsemi najpotrebnejšimi zdravniškimi materialom za prvo pomoč.

Župe naj takoj javijo zdravstvenemu odseku zdravnike, ki bodo opravljali obzletu zdravniške službe, da dobe potrebna navodila.

Sokolska razstava. Jug. Sokolski Savez je že ponovno opozoril vsa društva na sokolsko razstavo, ki se vrši ob priliki zleta. Pozivljamo tem potom ponovno vsa društva, da zbirajo ves tozadeven material za raztavo, ki naj bo lepe slike razvoja jugoslovenskega Sokolstva. Ves zbrani material, ki ga točno označite z naslovi, pošljite župi, ki ga potem odpošlje sortiranega Savezu.

Les za telovadišče. Proračun za telovadišče, ki bode postavljeno za 5.000 telovadcev in za 36.000 gledalcev znaša ca 3 milijone dinarjev. Jug. Sokolski Savez se je obrnil vsled tega na prijatelje Sokolstva s prošnjo, da mu naj naklonijo po zmožnosti nekaj lesa za to zgradbo. Z veseljem moramo konstatirati, da se je naši prošnji odzvalo že več rodoljubov, ki so podarili po 1—2 vagona lesa. Brate in sestre prosimo, da nas pri tem podpirajo pri znanih prijateljih Sokolstva, da se na ta način ta veliki proračun zmanjša v korist Sokolstva.

Vsem sokolskim društvom. Opozarjamo in prosimo bratska društva da pri vseh denarnih pošiljateljih točno navedejo, za kaj pošiljajo denar, ker s tem olajšajo poslovanje, ki raste od dne do dne in se odpravi tudi nepotrebno povpraševanje.

Zbirajte garančni fond. Odbor Jug. Sok. Saveza je sklenil, da se uvede za zlet garančni fond, v katerega mora plačati vsak član 5 din. To malenkostno svoto utrpi lahko vsak, vsled tega pozivljamo br. društva, da garančni fond čimprej zberejo ter ga odpošljejo župi. V slučaju dobrega uspeha sleta se garančni fond vrne župam.

Ceškoslovačko Sokolstvo.

Politika i ideja Sokolstva. U „Sokolskom Vesniku“ organu Č. O. S. broj 1. čitamo ovo: „Čita se dopis jednoga brata senatora (član narodnoga parlamenta) po uverenju socijalnoga demokrata. Na njega je bila učinjena presija da istupi iz Sokolstva i da predje radničkom društvu. Toj presiji nije udovoljio, radje je pustio mandat, nego što bi se izneverio ideji Sokolstva“. Naši poslanici, kojih je preko polovina Sokola, neka uzmu ovaj primer za ugled.

II. redovna sednica odbora Č. O. S. 17. i 18. decembra održavala se II. redovna sednica odbora, na kojoj su bili zastupnici svih župa. Sednici su bili prisutni i delegati J. S. S. Na sednici primljeni su ovi važniji zaključci: o javnim istupima, koje društvo može samo onda da priredi, ako to može samo da provede vlastitim silama i uz dozvolu predsedništva župe; ograničenje sokolskih zabava i proslava; sokolskim pjevačkim zborovima; pitanje pozorišno-dramatskih odeljenja i odnošaj prema laičkim pozorištima; učestvovanje sokola na športskim istupima, na kojima je član sokol. društva koje

je u isto vreme i član ČS športskoga udruženja dozvoljeno istupiti, ali samo kao član toga a ne Sokola. Rešeno je da se izaberu tri učitelja, koji će se posvetiti obrazovanju prednjaka; stvoren je zaključak o obrazovanju članstva u Sokolu; primljen je isveštaj vaspitača Č. O. S. o invalidskoj zakladi i o sabranom novcu za ruske izbeglice. Podeljena je medalja Č. O. S. br. Dr. Janu Masaku za njegov dugogodišnji prosvetni i zdravstveni rad u Sokolstvu. Na večer bila je u počast jugoslovenskih delegata priredjena večera, kojoj su prisustvovali i članovi upravnoga odbora Č. O. S.

Dušan M. Bogunović

БЕЛЕШКЕ

Naši u Primorju. Kako je čovjeku lakše u mozgu i psima kada pusti iza sebe ono silno blato pod tabanima i olovnato nebo nad tjemenom; kad ne čuje i ne vidi ona mrska politička plemenska natezanja na ulici, u kavani, gostioni, po novinama; kada se iz one društvene ukočenosti i umišljenosti nadješ u vagonu, već tamo iza Karlovca, medju onim dobroćudnim, iskrenim i bistrim licima: bez veriga, svi jednaki. Hirpa Ličana vraća se iz Srijema sa posla: pjevaju srijemske i srbijanske melodije. Vojnici idu za Božić kući: jedan priča kako je iz topa tukao Arnautе po Albaniji. Drugi je kod telefonskog odeljenja u Skoplju: pokazuje knjižicu, u kojoj je on sam narisao poljski telefonski uredjaj, bojama ga iscifrаo i pomno je u njedra natrag stavlja. Ljudi vidili i prošli Jugoslaviju i nikome ne pada na pamet, da jedan na drugog psuje: ideja narodnog jedinstva sama od sebe, bez učenih dokazivanja, prešla naravno, priprosto u priproste, naravne duše. I što bliže mora to se ovo sve jače opaža. Na Stjepanje momci, n. pr. oko Bakra i Kraljevici, koledaju, noseći pred povorkom samo jugoslavenske zastave. A nije se tomu čuditi Mnogi od njih do jučer su stenjali pod talijanskim jarmom, a taj je bio strašan, i sada u slobodi znaju cijeniti vlastitu državu, pa makar u njoj još ne protekao med i mlijeko.

Uza sve zlo, koje su Talijani nanijeli našem narodu, ipak se iz njega izleglo i nešto dobra: dobili smo na granici svjestan, državni vjeran element, preko kojeg lje neće tuđinska najezda i koji će biti od velike moralne pomoći zarobljenoj braći.

A to se i u Sokolstvu opaža. Društva, koja su do jučer bila pod Talijanima, Kastav, Draga, Cernik-Čavle, i ona na Krku, pokazuju silnu energiju i rad. Na pr. Kastav i Draga imaju po 30 vježbača. Kastav šalje nefaljeno svoje izaslanstvo na sve župske sjednice i dogovore i ovi moraju svaki put prevaliti pješice put od 5 sati dok dodju n. pr. do Bakra, po slabim putevima, koji su za kolni promet nemogući.

Društva, koja nisu bila pod okupacijom Talijana, ne mogu se baš pohvaliti brojnim sudjelovanjem muškog članstva, dočim kod naraštaja i članica vlada silno oduševljenje za sokolsku ideju. Rad po ovim društvima

je u rukama starih naših neumornih gardista, koji, svjestni kakovu zadaću ima sokolstvo baš u tim krajevima, divnom požrtvovnošću rade na širenju i jačanju sokolske ideje.

Na samo Stjepanje, kada većina smrtnika obično sjedi kod tople peći i pune trpeze, zatekoh u Bakru našeg starog znanca br. Jazbeca u sokolarni kod vježbanja ženskog naraštaja i članica u članstvu. Istina, zahtjeva sokolski katekizam, da se rad naših sokolskih radenika ne obješa na veliko zvono, ali vidjeti čovjeka, koji čitav niz godina upravo gvozdеном voljom radi na sokolskom polju, ne možemo, a da ga drugima za uzor ne postavimo. Ali za to je njemu plod i tamo izbio, gdje je samo goli kamen rastao.

Obični i naravni položaj čovjeka kod fizičkog rada je stoječki. Dokazano je, da se najugodniji fiziološki procesi, osobito kod srca pluća, razvoj i elasticiteta prsnog koša, događaju kod sistematskog i intenzivnog zaposlenja mišićja donjih okrajnina, recimo kod podistike, turiste, trke i t. d. S druge strane opet znamo, da anatomska gradnja čovjeka, a osobito gornjih okrajnina nije takova, da se čovjek može penjati i verati po stablima kao n. pr. majmun. Pretjerana tjelovježba u visu ima vrlo mnogo slabih posljedica, koje se ne mogu na brzu ruku izbrojiti. A fakat je, kako tjelovježba kod nas stoji, da se ona danas pretjerava (naime u visu).

I radi toga svidio mi se program, kojeg br. Jazbec za Silvestrovsprema (proste, ritmičko-plesne, raznosti, skupine). Ja ću da analizujem samojednu tačku, koja se to popodne izvajala, naime ritmičko-plesne vježbe za ženski naraštaj i članice.

Po zimi smo prisiljeni, da, ili radi niske temperature ili pomanjkanja zgodnog prostora na otvorenom, vježbamo u zatvorenom. Vježbe, koje pro-uzrokuju jako djelovanje pluća izbjegavat ćemo u dvoranama, jer tu su bakterije, prašina, ugljična kiselina, koja sve više raste, neugodni mirisi koje tijelo izlučuje. Izabrat ćemo vježbe, što jačaju mišićje, koje uplivaju na pravilni razvoj koša. Tom zahtjevu udovoljavale su vrlo dobro prve dvije vježbe (teški izdržaji na jednoj nozi do vodoravnog položaja tijela, jaka polagana uvlanjanja hrptenice i ramena natrag i t. d.) Kod treće vježbe stupila su pluća dosta jako u akciju, pa bi pristajala više vani nego u dvoranu.

Kod izvajanja je vladalo veselo raspoloženje. Ovo igra veliku higijensku ulogu kod tjelesnog odgoja. Dobar prednjak mora time računati i mora osobito kod djece da ga zna probuditi. „Nijedna vježba nije higijenična, ako se kod nje dijete ne veseli“ (Lagrange).

I još je jedna važna stvar, koju dobar prednjak mora da poznaje i koja kod našeg fizičkog odgoja dolazi nesvjestno i slučajno do izražaja i o kojoj mi nemamo još čiste pojmove. Mi se kod tjelesnog odgoja obično time zadovoljavamo, da dademo vježbaču razvito, jako i zdravo tijelo i kod ovoga idemo mi nekim svjestnim, zacrtanim putem. To je somatička metoda, koja pred sobom vidi samo tijelo vježbača, kojeg izvježbava. A koji od nas kod tjelesnog odgoja ide svjestno za tim, da tjelesni odgoj upotrebi e da upliva i usavrši i nekoje psihične strane tog istog vježbača? Između vježbača, koje mi susrećemo po našim sokolanama, obzirom na njihov karakter, većina ih je pasivnih, to jest onih koji reagiraju na imperativno sugeriranje: ti moraš. Zatim su afektativni koje se mora uvjeriti, da može e nešto napraviti, e da napravi. Napokon afirmativni, koji reagiraju na dubitativnu sugestiju: ti ne možeš. Slabe, slabo-jake i jake volje. A tu je široko, još

*) Dr. Tissie: La fatigue et l'entrainement physique.

neobrađeno polje našim prednjacima, da iz pasivnih stvori recimo afektativne, iz afektativnih afirmativne, da eventualno brzdaju afirmativne. To je psiho-dinamička metoda, kako ju njezin utemeljitelj dr. Tissié naziva.*) On ju pridodaje kao šestu, psihičnu podjelu, petim somatičnim podjelama Lingovina, i ove dvije skupa imaju da nam predstavljaju najsavršeniji sustav. Karakter vježbača, usavršen psiho-dinamičkom metodom, igra veliku ulogu kod izvadjanja raznih kretnja, osobito pa u pogledu nastajanja fizičke umornosti. „ovjek radi i umara se prema tome kakovu volju i karakter posjeduje“ (Tissié).

Na koncu pitanje umornosti bilo fizičke bilo psihične i njihovih međusobnih odnošaja takodjer je kod tjelesnog odgoja vrlo važna, ali kod nas još netaknuta i neistražena stvar. S. Vrdoljak.

KNJIŽEVNI OGLAS

Sokolska knjižnica sv. VI. Mala anatomija i fiziologija (Nauka o ustrojstvu čovječjeg tjela), priredio prof. Dr. Dragutin Mašek, izašlo je drugo izdanje znatno ispravljeno i nadopunjeno sa još 10 slika (ukupno 60 slika u tekstu), te se razašilje svim onim Sokolskim društvima koja su se predbilježila.

Knjiga je ukusno opremljena i iznaša 12 štampanih tabaka. Cena 10 dinara. Sokolska društva dobivaju 20% popusta.

Društva koja se još nisu predbilježila, da to učine čim prije, sa poslatim u tu svrhu dopisnicama, pošto je naklada malena! Narudžbe se šalju: **Vinko Manacić, Zagreb, Šenoina ul. 27/1.**

Svršava se štampanje

ALMANAHA

KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA

1921.—1922. GOD.

- I. dio: Istorija, Geografija, Ustav, Ministarstva, Pojedine pokrajine.
 II. dio: Pojedine grane života kraljevine, Sud, Vjera, Kultura, Prosvjeta, Umjetnost, Vojska, Saobraćaj, Plovidba, Zdravlje, Sokolstvo i Sport. Društva, Alfabet svih većih mjesta Spiskovi advokata, lekara, inženjera.
 III. dio: Ekonomsko finansijsko, Poljoprivreda, Šumarstvo, Rudarstvo, Vodene snage, Finansije, Industrija, Zanatstvo, Osiguranje radnika, Trgovina, Spiskovi banaka, trgovina i većih trgovačkih firma.

Format 21×29 cm., više od 1000 strana.

Od I. XII 1921. g. cijena u pretplati za I. svezak 125 din. u polutvrdom povezu, a 150 din. u divot-povezu sa poštarinom. — Više nego polovina naklade već je prodana, s toga u zasebnu prodaju ide ograničen broj svezaka. *Pohitajte ako želite osigurati za sebe Almanah.* Pretplatu treba slati direktno na Glavno uredništvo Almanaha Zagreb, Hrv. štamp. zavod d. d.

MAJKE!

Tražite
samo

DJEČJE BRAŠNO

Salubra

najbolja hrana za dojenčadi

Vanredno jačajuće sredstvo
za rekonvalescente i slabe
ljude svake dobi.

DOBIVA SE SVAGDJE.

Kemička tvornica živežnih preparata

„SALUBRA“ D. D.

ZAGREB - NOVA GRADIŠKA

a rudžbe prima glavno zastupstvo za
Jugoslaviju:

HRV. DION. PROMETNO DRUŠTVO VIROVITICA.

НОВО-ОТВОРЕНА

ТРГОВИНА МАНУФАКТУРНЕ,
КРАТКЕ И ПЛЕТЕНЕ РОБЕ

на велико

М. БАЧИЋ и ДРУГОВИ

— ЗАГРЕБ —

Јуришићева ул. 1. а. Елза Флуид дом.

Препоручује своје богато
стовариште свих врста ма-
нуфактурне, кратке и пле-
тене робе.

Телефон интер. 12-16.

К. МАЛУШЕВИЋ

Београд, Кнез Михајла ул. 8.

Стовариште чешких и белгиј-
ских стаклених плоча, трговина
стаклене и порцуланске робе,
мајолике, емаила и серписа. Ве-
лики набор уоквирених слика,
огледала и свих свјетилјака. —
Радионица оквира за слике и
устаклење прозора.

Trgovina željeznom robom

LJ. BOŠKOVIĆA nasljednici

MERVAR i HODNIKOVIĆ

Telefon 11-26. ZAGREB Bakačeva 2.

preporuča
svoju veliku zalihu kuhinjskog
posudja, sviju vrsti orudja za
bravare, kovače, stolare kao i
sve u željeznarsku struku za-
sjecajuće predmete.

I. hrv. tvornica za elektro-Industriju

IVAN PASPA i SINOVI

ZAGREB

Tvornica: Gundulićeva ulica broj 41.
Telefon 7-25. Prodavaona: Begovićeva
ulica broj 9. Telefon 899.

Preporuča elektro motori, dynamo, in-
stalacioni materijal, lusteri, žarulje i
vl. stiti proizvod „Croatia“. Baterije uz
najnižu cijenu. Sve vrsti popravaka
izvadjaju se najsolidnije.

GRADJEVNO PODUZEĆE

ARANJOS i **POPOVIĆ**

OVL. GRADITELJI

TELEFON ZAGREB GAJEVA
BR. 6-53. UL. 10.

TRGOVINA STAKLENE I PORČULANSKE ROBE

М. КОСОВАЦ :: ЗАГРЕБ

ВЛАШКА УЛИЦА БР. 7.

preporuča svoje veliko skladište staklene i porculanske robe,
čaše i flaše za hotele i gostione, češke i belgijske staklene ploče,
ornamente te krovno staklo. — Veliki izbor okvira za slike,
stolne i viseće lampe u svim veličinama. — Ustakluje no-
vogradnje i popravke prozora uz najumjerenije cijene.